

Hvem er, hvad er »BØRGE«?
Mange har spurgt. Svaret findes
- til dels - i denne artikel om

BØRGE

Daglig stiller folk os spørgsmålet: Hvem er BØRGE? Hvad er egentlig BØRGE. Hvorfra stammer det, og hvad menes der med det. Vore forklaringer har været vævende.

Vi fandt forleden i dagbladet »Information« følgende artikel af pseudonymet »Magister Stygotius«. Vi synes, den er sjov, og da den samtidig giver svar på nogle af spørgsmålene om BØRGE tillader vi os at citere den i sin fulde længde (med tak til både »magisteren« og hans blad):

Det måtte jo komme. Flere læsere har skrevet og forlangt besked om det »nye« ord BØRGE, der nu så småt begynder at vise sig på tryk. Jeg var faktisk fuldstændig blank, da jeg begyndte efterforskningen. Selvfølgelig er ordet ikke nået frem til ordbøgerne endnu, selv er jeg desværre helt fremmed for den nye sprogbrug, og det viste sig, at også Dansk Sprognævn står på bar bund i sagen. For at skaffe materiale var jeg derfor henvist til den bedste, men langsommeligste metode man har til den slags: opsøge nogle »native informants«, som det hedder, nogle indfødte meddelere som kender og bruger ordet.

Man får hurtigt det indtryk at med BØRGE forholder sig som med det ord RATIO i latin: det kan betyde alt undtagen støvleknægt – og det kan det såmænd også betyde. Men det synes i al fald at være klart, at BØRGE kan bruges i betydningen »flink fyr« eller »guttermand« – for nu (af hensyn til de ældre læsere over tyve) at oversætte med en glose fra den yngre bronzealder. I Politikens tegneserie »Radiserne« kan man finde eksempler på denne brug: »Du er en (rigtig) BØRGE«. Det ser ud til, at ordet også kan bruges som et rent tillægsord (uden en): »Han er vel nok BØRGE« (= flink, dygtig skæg osv.). Eller »Han (den) er BØRGE-aggregat!« Jeg troede jeg havde hørt galt, men udtrykket er bekræftet af flere meddelere uafhængigt af hinanden. Som mere traditionelt tillægsord optræder

BØRGE i formen BØRGET: »Den ell. han er ret BØRGET«.

Ordet betegner i disse anvendelser noget uspecificeret fordelagtigt, ligesom vendingen »Den (f. eks. en film eller en gramfonplade) er på »BØRGE«.

Det er nok ud fra disse betydninger, man skal forstå at et nyt pop-blad bærer navnet BØRGE, og at den pigtrådspris der uddeles af samme blad hedder en BØRGE og er en statuette svarende til en OSCAR og en BODIL.

I en af de nye pornobøger optræder en fyr, som er særlig betaget af sin piges mave, så betaget at han kalder den BØRGE! Ordet betegner noget godt, simpelt hen.

Det kan imidlertid også anvendes helt neutralt, f. eks. som betegnelse for personer uden at der indgår nogen vurdering: »Der står en BØRGE derude, som vil snakke med dig«. På samme måde som andet led i sammensætninger: en KULTURBØRGE, en FOLKETINGSBØRGE, en MEKANIKERBØRGE osv. Men i sammensætninger kan -BØRGE bruges til meget andet end personer: en SPILLEBØRGE er et musikinstrument evt. et musiknummer, en SKRIVEBØRGE er en blyant eller en kuglepen, og en MADBØRGE er et stykke smørrebrød. Det er karakteristisk for det lidt sophisticatede omkring BØRGE, at en af meddelejerne nævnte MADBØRGE i følgende sammenhæng: »Der er basis for en MADBØRGE« (= jeg er sulten).

Det er indlysende at BØRGE her minder om dings, himstragims, tingest, historie, og hvad man nu ellers siger på olddansk. Disse ord bruges jo især, når man står og mangler den rigtige glose. De kender situationen hos isenkræmmeren »Jeg skal bruge sådan nogen – øh – De ved plasticdimser til at sætte elektrisk ledning fast med« (= el-hager). Men BØRGE bruges som det fremgår af eksemplerne, også når den »normale« glose ligger lige for.

Således kan ordet også optræde uden for sammensætninger; så er det tit kun situationen der afgør be-

tydningen. I »Hvad med en BØRGE til?« kan ordet efter de ydre omstændigheder betyde en øl, en gramfonplade, en hotdog osv. Flere meddelere var inde på, at BØRGE i al fald for nogle år siden blandt københavnske skoledrenge blev brugt i betydningen »tissemand«, og de mente at der i visse anvendelser af ordet stadig kunne være svage spor af denne betydning. Det er dog et spørgsmål om dette ikke blot hænger sammen med at ordet kan betyde hvadsomhelst og at det derfor meget bekvemt kan bruges når man vil undgå et tabu-ord.

Med h. t. oprindelsen kan det straks slås fast, at BØRGE ikke er lanceret af Axel Strøbye i filmen Pigen og Millionæren; det er bevisligt noget ældre, men det er højst tænkeligt at filmen kan have givet det et gevaldigt skub. Der er heller intet der tyder på at BØRGE har noget at gøre med en kendt chefredaktør ved Information, som en enkelt læser foreslår (hermed skal dog på ingen måde være sagt at Outze ikke er en BØRGE!). Snarere end Information er efter adskillige meddeleeres mening Anders And-bladet den egentlige kilde. Her optrådte omkring 1962 en person ved navn KARL BØRGE, og en KARL BØRGE blev en tid brugt som BØRGE bruges i dag, dog vist nok således at en godmodigt, nedsættende tone ikke var sjælden: man kunne bruge KARL BØRGE om en der havde dummet sig eller bare om en klodset mandsperson. Flere meddelere er inde på KARL BØRGE som oprindelsen til det moderne BØRGE, og hvor usikker hypotesen end foreløbig er, må BØRGE-forskningen ikke forsømmes at studere Anders And-bladet.

Dette er hvad jeg indtil nu har kunnet få oplyst. Det er ikke fuldstændigt og formentlig heller ikke korrekt i alle detaljer. Så meget mener jeg dog at vide at jeg til en litteraturanmelder blandt læserne kan oplyse, at det nok ikke vil være korrekt at betegne en bog som en BØRGE og dermed mene, at den er god. Det vil næppe blive forstået. Men forfatteren kan være en BØRGE og bogen kan være BØRGET (= god). Desuden kan den betegnes som en PORNO-BØRGE, en KRIMINALBØRGE osv.

Der er ingen tvivl om at mange af læserne ved mere om BØRGE. Det ville være meget interessant at høre fra folk som har supplerende og korrigerende oplysninger og eksempler. Og hvis der indkommer tilstrækkeligt nye stof tager vi en ekstra-BØRGE til om emnet.

MAG. STYGOTIUS

Vi kan tilføje, at dette blad er opkaldt efter statuetten BØRGE. Navnet dukkede i sin tid op ved et redaktionsmøde, da vi diskuterede et navn til den allerede da opfundne hædersstatuette. Vor medarbejder, Frantz Secher, der ligesom vi andre netop havde set filmen »Pigen og Millionæren« i hvilken skuespilleren Axel Strøbye uafsladelig anvender udtrykket »-BØRGE« i forbindelse »EN SKRIVEBØRGE«, »EN BLOMSTERBØRGE« osv., udbød da pludselig:

– Den er jo meget skæg, den statuette. Den ligner en rigtig POP-BØRGE!

Og dermed var navnet opstået.

